

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 4. aprila 1877.

Obseg: Pomanjkanje slame, — njega nasledki, in kako mu v okom priti. — Na hvalo vrabcem! — Belega metulja, kapusnika, prežene premogov pepel. — Gospodarske novice. — Nove lončene cevi za vodotoke. — Razglas finančnega ministerstva o premenjevanji obligacij zlate rente, o njih zlaganji ali spisovanji, prepisovanji in razpisovanji, po tem o predkazovanji plačila obresti od teh obligacij. — O nabiranji narodno-slovstvenega blaga. — Angora. (Dalje.) — O Miriditih. — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Pomanjkanje slame, — njega nasledki, in kako mu v okom priti.

Pomanjkanje slame pripravi gospodarje mnogokrat v hude zadrege. Najbolj pa trpi živinoreja, če gospodar slame nima. Če slama tudi za krmo živinsko nima posebno velike vrednosti, zaleže vendar za rezanico veliko. Dokler ima gospodar le še nekoliko slame, raji jo privošči živini za rezanico, kakor da bi ž njo živini nasteljal. Če pa živini nastelje primanjkuje, leži na trdem in mrzlem; še huje je pa, ako živina mora na golih tleh, v blatu in mokroti ležati. Da se po vsem tem živina ne more dobro rediti, krave ne dobro molzti itd., razume se samo po sebi. Vrh tega pa pritisnejo še mnogotere bolezni iz prehlajenja in posebno še bolezni na parkljih. Tudi mlada še sesajoča živina začenja bolehati, če matere morajo živeti v navedenih okoliščinah.

Tudi poljedelstvo trpi posredno zarad pomanjkanja slame. Če slame manjka, manjka tudi nastelje, in če nastelje ni, ni gnoja, — gnoj pa je glavni steber poljedelstva.

Če tudi se namesti slame rabijo druge reči za nasteljo, gre vendar slami prednost pred vsako drugo nasteljo. Da je namreč zemlja rodovitna, ne zadostuje samo, da zemlja dobiva stvari, ki imajo dušca (gnjilca), kalija, fosforove kisline in drugih za razvoj rastlinstva neobhodno potrebnih redilnih snov v sebi, ampak zemlja mora biti tudi vezalna in pa taka, da se mokrote napiva in jo skozi spušča, da zrak in gorkoto v-se srka, na kratko rečeno, dobra tla za veselo rast poljske posetve. Poglavitni pomoček pa, narediti prav dobro zemljo, je hlevni gnoj. Nobeno drugo gnojilo ne more popolnoma nadomestiti hlevnega gnoja. Črna prst (humus), ki se naredi, kedar sprstenijo slama in druge rastlinske stvari, je v stanu zemljišču nakloniti vse gori navedene potrebne lastnosti.

Če se tedaj pripoznava velika vrednost hlevnega gnoja, ni težko uganiti, zakaj so kmetijstvu jako neugodne letine take, v katerih se zaporedoma malo slame pridela.

Po vsem tem sedaj nastane vprašanje: kako navedenim neugodnostim najbolje v okom priti, in kako zemlji po drugi poti rodovitne črne prsti pridobiti?

Če ima gospodar gozdno steljo, pomaga si ž njo kolikor toliko. Da pa rast lesa v gozdu škodo trpi, če se mu jemlje gnoj, ki si ga sam z listjem svojim nareja, tega dokazovati pač ni treba nobenemu umnemu gospodarju. V sili pa vendar gospodar mora seči po gozdni stelji, kajti manjša škoda, katero zato trpi stelje oropan gozd, se pobota z večim dobičkom, ki se nakloni polju.

Tudi druga gnojila, kakor na pr. žaganje, pezdirje, čreslo itd. se mnogokrat rabijo za nadomestilo slame.

Al še neka druga stvar je, katere se kmetovalci, če tudi bi nekaterim prav lahko mogoče bilo, ne poslužujejo tako, kakor bi mógli in mógli na svojo veliko korist. In to je šôta (Torf).

Šôta je v črno prst spremenjena rastlinska substanca; ona je prav tisti razkroj že doživela, se vé da na drugačni način — namreč pod zemljo v vodi — kakor ga doživi slame gnoj na polji; zato so pa tudi šôtne lastnosti nekoliko drugačne. Šôta je kislá črna prst; v zemlji se razkroji le počasi in rasti poljske posetve ne tekne tako, kakor jej tekne črna prst, ki se je naredila iz slamnatega gnoja, — al, kar šôti samo po sebi v tem oziru manjka, to se boljša, če se šôte gospodar poslužuje za nasteljo. Ko namreč zgnjijeta in se sprstenita scavnica in blato živinsko, katerih se navzame stelja, naredijo se amonjak in druge lugaste stvari, ki se združijo s šôtnimi kisljinami, s tem pa postane šôta vsa drugačna in poprej kislá šôtna prst izgubi potem to lastnost in postane bolj rodovitna zato, ker zemlji, čeravno jej ne dá toliko kalija in fosforove kisline, jej pa dá dušca še več, kakor ga jej dá slama.

O tem tedaj, da stelja ima namen, scavnico in blato živinsko v se jemati in to oboje iz hleva na polje spravljati, služi dobro suha šôta gospodarjem prav tako kakor slama, kajti ona se napije gnojnice in gnoja živinskega ravno tako kakor slama. Kar pa se tiče tega, da ima živina čedno in mehko posteljo v hlevu, se pač šôtna stelja ne more meriti s slamnato steljo, — al to se dá popraviti s tem, da se čez šôtno steljo nastelje malo slame, ki se čez dan, ko živina ne leži, spod živine vzeti more, da se jej po noči zopet nastelje. Še enkrat pa ponavljamo, da šôta, ki se za nasteljo rabi, mora dobro suha biti.

Šôtni gnoj se izvrstno dobro prileže vsakoršni zemlji.

Naj v priporočilo šôtne stelje povemo še to, kar neki nemšk gospodar, ki si je ž njo poprej malo rodo-

vitno peščeno zemljišče sijajno zboljšal, na njeno hvalo piše tako le: „Dokler bodo kmetovalci s samim hlevnim gnojem zadovoljni in bodo zanemarjali šoto in lator, ki ju včasih pred nosom imajo, ter ne bodo gospodarili po znanstvenih načelih, ki jih je skušnja potrdila, ostalo bode njihovo gospodarstvo na veke tako, kakor je bilo pred potopom svetá — starokopitno in — siromaško.“

„Novice“ so že večkrat povzdignile glas za šôtno stéljo; povzdignejo ga danes zopet z željo, naj bi njih glas — kjer imajo kmetovalci tega zaklada obilo pred seboj ali nedaleč od sebe — ne bil glas vpijočega v puščavi! Kdor ostane gluh dobrim svetom, sam je kriv, če ostane, kakor gori navedeni skušeni gospodar trdi — siromak.

Na hvalo vrabcem!

Vrabcem se nahaja v Evropi, Aziji in Afriki. O njem so misli kmetovalcev različne. Nekaterim je velik škodljivec, drugim velik dobrotnik. Kaj je tedaj pravo? Da so vrabci, če jih je velika truma skupaj, ob času zrelosti sadja ali žita vrtom in polju res nadležni, se ne dá tajiti; al njihova korist je večja, veliko večja kakor njihova škoda, kajti oni pokončavajo neizmerno veliko sadju in polju škodljivega mrčesa. Kedar ima ona mlade, letata on in ona iz gnjezda, da donašata mladim gosenice, žužke itd. Tega so se prepričali kmetovalci že večkrat s tem, da so mlade vrabce nalašč zadavili in v njihovih želodčkih našli mnogo imenovanega mrčesa.

Vrabcem ima tedaj celo poletje velike zasluge za sadna drevesa in pa druge pridelke na polju. Zato ne preganjajte vrabcev. Koliko so vrabci koristni, to je skusil kralj Friderik Véliki na Pruskem, ki je ukazal vse vrabce, kolikor se jih je doseči moglo, postreljati in za vsacega mrtvega vrabca se je izplačalo 6 vinarjev darila. V kratkem času je to zneslo več tisoč goldinarjev. Al kaj se je potem zgodilo? Gosenice in drugi škodljivi mrčesi so se v malo letih tako pomnožili, da je bila strašanska škoda na vrtilih in na polji očitna. Kralj Friderik je bil zato primoran preklicati ta ukaz. In še več denarja so potrosili za to, da so vrabcev iz tujih dežel nakupili in jih razpustili na Pruskem. — Še drug dokaz o koristi vrabcev je pa ta, da jih vpeljujejo v Ameriki in Avstraliji, kjer jih ni, kakor pri nas v Evropi, Aziji in Afriki.

Gospodarska skušnja.

* *Belega metulja, kapusnika, prežene premogov pepél.* Nek kmetovalec v Stargardu je s premogovim pepelom potresel večkrat zelje (kapus), dokler je rosa na njem ležala, in je tako popolnoma pregnal škodljivega belega metulja, ki posebno rad svoja jajca poklada na zelje. S tem pa je tudi gosenic rešen bil in mnogo zelja pridelal.

Gospodarske novice.

* *Pri poldrugo leto stari telici,* ki še nikoli ni breja bila, je živinozdravnik Eggert na Nemškem našel na paši vime polno mleka. Pač redka prikazen!

* *Sadne cepiče še zmirom lomijo* z dreves namesti da bi jih odrezali z nožem ali škarjami v več krajih Alzacije. Tako poroča „Landw. Wochenbl. für Elsass-Lothringen“. Da se s tem po nepotrebnem velika škoda godí staremu drevesu, kateremu se rana ne zaceli lahko, je očividno. Ko bi mi Slovenci tako ravnali s cepiči, bi kričali nemški časniki nad nami, da bilo bi groza.

* *Na deželni sadje- in vinorejski šoli v Mariboru* se bode izvanredni nauk v sadje- in vinoreji dajal gostom, ki se za ta poduk oglasijo do 5. aprila t. l. Ta izvanredna šola bode trajala od 9. do 21. aprila; vzelo se bo v njo le 20 gostov, ki morajo Štajarci in čez 18 let stari biti.

Obrtnijske stvari.

Netove lončene ceví za vodotoke.

Iz Solčave 30. marcija.

„Novice“ so že večkrat poročale, da Andrej Net, posestnik na Kokrici nad Kranjem, izdeluje tudi lončene ceví za vodotoke. Na to objavo smo l. 1875. namesto poprejšnjih lesenih ceví tudi mi v tukajšnjem farovžu dali po njem napraviti tak vodotok, kateri 182 seznjev daleč z visoke strmine vodo donaša, in sicer obilno brez najmanjše pokvare in spotike. Ako pomislimo, koliko ceno ima mecesnov les, kako malo ga je že današnji dan, in da lesene ceví v malo letih gnijó ter vednega popravila potrebujejo, lončene pa, dobro žgane in vestno vložene, da ostanejo, rekel bi, na veke: moramo pripoznavati veliko dobroto ceví, kakoršne Andrej Net izdeluje in vlaga. Zatorej hvala, komur hvala gre, kar rad občno objavim v svojem in v imenu cerkvenih ključarjev z dostavkom, da bi bil že poprej to storil, a nalašč sem čakal, da ste pretekli dve zimi izvrstnost in stanovitnost njegovega dela potrdili. Z dobro vestjo tedaj vsakemu, kdor enake priprave potrebuje, priporočam lončene ceví, ki jih Net izdeluje in mojsterko poklada za pošteno ceno.

Janez Janc, župnik.

Nove postave.

Razglas finančnega ministerstva

o premenjevanji obligacij zlate rente, o njih zlaganji ali spisovanji, prepisovanji in razpisovanji, po tem o predkazovanji plačila obresti od teh obligacij.

§. 1. C. kr. blagajnica državnega dolgá bode na zahtev dotičnikov po postavi od 18. marca 1876. (drž. zak. št. 35) izdane obligacije zlate rente (po 200 gld., 1000 gold. in 10.000 gld.), če slovó na prinesca, prepisovala v obligacije slovoče na določna, ne zmišljena imena, ali pa nasproti obligacije na določna imena v obligacije spisovala (zlagala) ali pa razpisovala, vendar samo o zneskih ali vsotah, ki se dadó deliti z 200 brez ostanka.

Takisto se lahko zlatorentne obligacije na prinesca po 200 gold. in 1000 gold., ako se jih vpoleži, kolikor jih je treba, zamenjajo za večje obligacije na prinesca, a obligacije na prinesca po 1000 in 10.000 gold. za manjše obligacije sloveče na prinesca.

Odrgnjene in poškodovane obligacije, ali katerim je kuponska pòla poškodovana, zamenjavajo se za nove obligacije.

V vseh teh slučajih morajo dotični ljudje za vsako obligacijo, katero jim blagajnica državnega dolga izroči namesto obligacij, ki so jih oni prinesli, opraviti neko blanketno pristojbino, kakor jo določi c. k. ravnateljstvo državnega dolgá; zastonj (brez pristojbine) se obligacije izdajo samo tedaj, kedar gre za zavezo ali razvezo obligacij, položenih v kavcijo na korist državnemu zakladu ali pa javnemu iz državnih denarjev zakladanemu zalogu (fondu).